

We schrijven 1989: het Nederlandse staatsbedrijf PTT wordt geprivatiseerd. In de jaren die erop volgen wordt het bedrijf voor posten, telegrafie en telefonie opgesplitst, verzelfstandigd en naar de beurs gebracht. Naast de PTT worden ook andere (semi-)staatsbedrijven als de Nederlandse Spoorwegen, DSM en nutsbedrijven verzelfstandigd en in de etalage gezet. Het neoliberalisme is uitgegroeid tot de dominante manier van denken, met alle gevolgen van dien.

Twintig jaar na de privatisering van de PTT zoekt de leiding van Koninklijke TNT Post de confrontatie met postwerkers en vakbonden: of 17,5 procent loon inleveren, of 11.000 ontslagen. Het personeel weigert zich hierbij neer te leggen en eist 1,5 procent loonsverhoging. Grenzeloos maakt een rondgang door Europa en vraagt zich af, hoe 'Nederlands' zijn de huidige problemen in de postsector? Nederland loopt weer voorop

Als het gaat om privatiseren is Nederland het braafste jongetje van de klas. SP-europarlementariër De Jong ergert zich aan deze gang van zaken. 'De Europese Unie heeft besloten dat vanaf 1 januari 2011 de privatisering van de postsector in werking moet treden. Nederland loopt met de privatisering van de postsector vooruit op het beleid van de EU. Wat dat betreft behoort Nederland tot de voorhoede.'

In België lopen ze vooralsnog minder hard van stapel. 'De postsector is in België nog niet geprivatiseerd, de staat bezit 51 procent van de aandelen en een Britse bankverzekeringsgroep de rest. Maar de komst van nieuwe particuliere bedrijven in 2011 leidde afgelopen jaren tot grote reorganisaties bij de post', aldus Serge Alvarez-Fernandez, woonachtig in Brussel en al 21 jaar werkzaam bij de post. Hoewel nog niet de gehele Belgische postmarkt is vrijgegeven, mogen andere postbedrijven wel expresmail en pakketten bezorgen. De belangrijkste nieuwe spelers op die markt zijn DHL, FedEx en het Nederlandse TNT.

In Engeland is de situatie vergelijkbaar met die in België. Pete is woonachtig in Londen en 20 jaar werkzaam bij het Britse Royal Mail: 'Royal Mail is nog steeds in overheidshanden, maar de afgelopen jaren wordt de liberalisering stukje bij beetje doorgevoerd'. Naast bezorging door Royal Mail worden delen van de post bezorgd door onder meer TNT en Deutsche Post. Pete: 'Geen van deze bedrijven heeft de infrastructuur om huis-aan-huis te bezorgen. Wat ze doen is mailings van bedrijven op regio sorteren en vervolgens uitbesteden aan Royal Mail.'

Ook in Frankrijk is het staatspostbedrijf nog steeds in overheidshanden. Christophe uit Parijs werkt al ruim 16 jaar bij het Franse postbedrijf. 'Afgaande op hun retoriek zijn alle partijen, met inbegrip van de rechtse, tegen de privatisering. Maar de rechtse partijen en de sociaal-democratie gaan akkoord met het idee van 'modernisering' van de post.'

In Nederland, waar de post is geprivatiseerd, heeft dit een behoorlijke weerslag gehad op salariëring en arbeidsvoorwaarden van de postwerkers. Rob van der Post is 54 jaar en werkt sinds zijn zeventiende bij TNT Post. 'Door de liberalisering van de post is de Nederlandse markt open gegaan voor bedrijven als Sandd en Selekt Mail. Door dit toe telaten, staan de salarissen en de sociale randvoorwaarden van de huidige postmedewerkers onder druk. Het kabinet is niet in staat om de cowboys op de postmarkt normale salarissen te doen betalen. Om de concurrentie aan te kunnen heeft TNT post een B-merk op de markt gecreëerd, Netwerk VSP, een volle dochter van TNT post. Gevolg is dat TNT post zijn oude bedrijf leeg eet en zo zelf debet is aan de verziekte postmarkt en de volumedaling. En nu huilt het dikke tranen dat de postmarkt een cowboymarkt is geworden'.

Vlak voor de kerstdagen verloor de Nederlandse Staat een kort geding dat de postbedrijven Sandd en Selekt Mail hadden aangespannen.

De twee concurrenten van TNT Post betalen hun bezorgers op basis van stukloon. Staatssecretaris van Economische Zaken Frank Heemskerk (PvdA) wil dat dit op termijn verandert, omdat de postbezorgers op deze manier nauwelijks rechten hebben. Heemskerk heeft de postbedrijven daarom verplicht om uiterlijk per 1 april 2010 tien procent van de bezorgers een vast contract te geven. Eind 2012 moest dat zijn opgelopen tot tachtig procent. Met de uitspraak van de rechter kunnen de 'cowboys' nu echter het stukloon handhaven. Dumping van de fulltimers

In Nederland is een tendens zichtbaar waarbij TNT zich van de fulltimers ontdoet en deze langzaam inwisselt voor flexwerkers als parttimers en oproepkrachten. Vaak zijn dat vrouwen en jongeren, of juist gepensioneerden die hun inkomen op deze manier wat aanvullen. Arbeidskrachten die voor hun inkomsten niet primair afhankelijk zijn van hun werk bij de post en zich minder snel organiseren of offensieve looneisen stellen. Door het opknippen van zowel de banen als de bijbehorende werkzaamheden in verschillende stukjes kan TNT parttimers lager inschalen en minder betalen.

Rob van der Post: 'TNT post heeft in de media geroepen dat er over zes jaar geen fulltime medewerkers meer zullen zijn bij het bedrijf. In de Tweede Kamer wordt er nu gezegd dat de postmarkt verziect is en dat er een prijzenoorlog aan de gang is. Maar dit was toch de bedoeling van het open stellen van de postmarkt? Al met al is het er voor zowel de medewerkers van TNT Post als voor de medewerkers van de nieuwe postbedrijven niet beter op geworden. En de Nederlandse huishoudens merken dat de postbezorging achteruit loopt, en het versturen van een brief niet echt goedkoper of sneller gaat'. Naast veranderingen van personeelssamenstelling wordt de druk op het personeel op alle mogelijke manieren opgevoerd en intimidatie door leidinggevenden neemt hand over hand toe. 'Wie niet luisteren wil moet maar voelen. Zonder probleem worden er door het huidige management disciplinaire straffen uitgedeeld. Er wordt een uur loon ingehouden bij kleine 'vergrijpen'. Even naar het toilet gaan mag alleen als de teamleider het goed vindt, er mag niet gepraat worden en eten onder werktijd is al helemaal in strijd met de huisregels. De managers gaan op de stoel van de dokter zitten en beslissen of je wel of niet ziek bent'.

In België heeft op dit moment nog 60 procent van de postwerkers een ambtenarenstatus. Sinds

enkele jaren worden tijdelijke contracten niet langer omgezet in vaste contracten en mensen die het bedrijf verlaten worden vervangen door uitzendkrachten. In Frankrijk is op dit moment 60 procent van het personeel in vaste dienst, maar sinds 2002 rekruteert La Poste geen nieuwe vaste medewerkers meer. Christophe: 'Elk jaar verdwijnen er arbeidsplaatsen. Dochteronderneming Mediapost werft enkel nog parttimers. In bepaalde dochtermaatschappijen worden de werknemers op stukloon betaald. Bij Colipost werken de werknemers niet met een bedrijfsauto maar rijden met eigen auto's.' De rol van de vakbeweging

Waar in Nederland de afgelopen maanden de postwerkers zelf steeds meer aandringen op acties door de bonden, is het in andere landen ook onrustig.

Pete: 'Royal Mail probeert meer en meer met parttimers te werken. Hoewel ze dit deels lukt stuiten ze ook op verzet van de vakbond. De meerderheid van de postwerkers werkt nog steeds fulltime. Leden van de vakbond voor postwerkers CWU zijn momenteel betrokken bij een groot conflict over het op hande zijnde banenverlies. Zonder onderhandelingen braken er stakingen uit. Die begonnen als regionale stakingen en breidden zich langzaam uit tot nationale estafettestakingen. Veel mensen zijn bang dat als het Royal Mail lukt om met meer parttime postbodes te werken dit de weg vrij maakt om volledig te privatiseren'.

Ook in België vinden er stakingen plaats. 'De Post wil de huidige werkers vervangen door parttimers die drie uur per dag werken voor een lager salaris', aldus Serge Alvarez-Fernandez. 'Zowel de christelijke vakbond CSC/ACV als de sociaal-democratische bond PMB/ACOD ondersteunen de acties van de postwerkers wel maar wensen deze niet te coördineren. De Nederlandstalige tak van beide bonden is akkoord gegaan met de nieuwste CAO, wat de acties in Vlaanderen ernstig verlamt'.

In Nederland lijkt het op dit moment relatief rustig bij TNT, maar intern rommelt het al lange tijd. Vanaf de werkvloer wordt de druk op de vakbondsleiding voor acties sterker en sterker. Van der Post: 'De vakbonden kiezen voor werkbehoud, maar ook voor nieuwe leden bij de nieuwe postbedrijven. Zolang de vakbonden niet het voortouw nemen, zal er niet gestaakt worden bij TNT Post'. Dat op de postmarkt twee FNV bonden actief zijn, ABVAKABO FNV voor TNT als voormalige overheidsdienst en FNV Bondgenoten voor de nieuwe spelers in het veld en dat deze geen solidariteit organiseren onder hun respectievelijke leden helpt de zaak niet vooruit.

SP-europarlementariër Dennis de Jong herkent het beeld dat de postbodes schetsen. 'Bij TNT zie je wat de gevolgen zijn van privatisering bij een sector die helemaal geen markt is maar gewoon een publieke voorziening had moeten blijven: na de privatisering dreigt TNT in stukjes gehakt te worden omdat het een makkelijke prooi is geworden voor opkoopfondsen.' Toekomst

In België is de toekomst voor De Post nog mistig. Waar De Post dagelijks door heel België post moet bezorgen, mogen volgens de nieuwe postwet concurrenten dit beperken tot twee maal per week en delen van België. Alvarez-Fernandez: 'Dit maakt de positie van De Post economisch moeilijk. Het zal moeilijk worden om op deze voorwaarden de concurrentie aan te kunnen gaan'.

In Engeland is er onder de postwerkers van Royal Mail slechts één vakbond met enige achterban, de Communication Workers Union (CWU). De bond heeft zich altijd fel verzet tegen pogingen van zowel Conservatieven als New Labour om de postsector te privatiseren. Officieel is regeringspartij New Labour tegen privatisering van de postsector, maar de praktijk laat een ander beeld zien. 'Eerder dit jaar heeft de Labourregering geprobeerd Royal Mail gedeeltelijk te privatiseren, maar dit is uitgesteld. De Conservatieven en Liberaal-Democraten zijn voorstander van een volledige privatisering'.

In Frankrijk is het nog onduidelijk welke kant het op zal gaan met de postsector. Christophe: 'Linkse partijen als de Parti Communiste, de NPA en de vakbonden verdedigen het idee van een openbare

dienst en verzetten zich tegen de privatisering'. Dennis de Jong: 'Het zou kunnen dat Frankrijk kiest voor een constructie waarbinnen La Poste een staatsbedrijf op afstand wordt en de aandelen in handen van de overheid zijn. Maar ja, dan moeten concurrenten nog steeds worden toegelaten van de EU'

Ondanks dat er vorig jaar nog stemmen op gingen dat het neoliberalisme met het uitbreken van de crisis haar einde naderde, lijkt het tegendeel waar. Een nieuwe golf van privatiseringen, verdere flexibilisering en afbraak van sociale zekerheden en collectieve verzekeringen staat voor de Europese deur.

Met die wetenschap is het de hoogste tijd dat de vakbonden in Europa hun kaderleden onderling in contact brengen. Beweging begint bij informeren van mensen en uitwisseling van informatie op Europees niveau. Hoe moeilijk is het om als Europese vakbeweging in deze gedigitaliseerde wereld een internationaal netwerk te faciliteren? Niet alleen voor de geprofessionaliseerde vakbondsorganisaties zelf, maar juist ook voor kaderleden en leden. Het kan werknemers onderling sterken als ze de overeenkomsten in de verschillende landen zien en International contact kan een bron van inspiratie zijn. Verschillende voorbeelden van verzet en strijd kunnen worden uitgewisseld, je staat niet in je eentje. De dynamiek van de actie heeft ook over de grenzen heen effect.